ANUL VII. — No. 1947.

O SINGURĂ EDIŢIE

LUNĬ 15 AUGUST 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ŞI 15 ALE FIE-CĂREĬ LUNĬ
SI SE PLATESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN Bucureştĭ LA CASA ADMINISTRAŢIEĬ
DIN Judeţe şi Streinătate PRIN MANDATE POŞTALE

UN AN	ÎN ŢARĂ 30 LEĬ;	ÎN STREINĂTATE 50 LEĬ
ŞASE LUNĬ . .	15 » »	» 25 »
TREĬ LUNĬ . .	8 » »	» 13 »

Un numer în streinatate 20 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZA

Adevĕrul

Să te fereştĭ Române de cuiŭ strein în casă

V. Alexandri.

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN *Bucureştĭ* ŞI *judeţe* SE PRIMESC *numaĭ la Administraţie*
DIN *Streinătate*, DIRECT LA ADMINISTRAŢIE ŞI *la toate oficiele de publicitate*

ANUNCIURĬ LA PAG. IV	0,30 b. linia
» » » III	2,— leĭ »
» » » II	3,— » »

INSERŢIELE ŞI RECLAMELE 3 LEĬ RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEŞTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA
kioşcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIU 50 BANI

ADMINISTRAŢIA
PASAGIUL BĂNCEI NAŢIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director politic: ALEX. V. BELDIMANŬ

REDACŢIA
PASAGIUL BĂNCEI NAŢIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

POŞTA REDACŢIEĬ

...Mĭ-aţĭ trimis de-atîtea orĭ versurĭ şi proză: eraŭ acolo, in plicurile care mĭ-aŭ spăĭmîntat ceasurile de slujbă, poeziĭ lirice, poeme'n cînturĭ nesfîrşite, nuvele, schiţe, amintirĭ, fragmente de roman, şi tot ce înregistrează stilistica de Strajan cu citaţiĭ din autoriĭ Romînĭ, vechĭ şi modernĭ.

Iar eŭ, ingratul de mine, v'am răsplătit cu o tristă tăcere orĭ cu o zdrobitoare «poşta redacţieĭ».

Ştiŭ că de atuncĭ voĭ mă urîţĭ. In mintea voastră ofensată, vă apar ca un pretenţios care vrea să monopolizeze el acordurile lireĭ şi vocalizele Muzeĭ; vi se pare că sînt gelos de răsărirea unor stele pe cerul literilor de tipar, — şi 'n gîndul vostru mă blestemaţĭ, cînd nu mă înjuraţĭ.

Povara ureĭ populare e grea. Cain, Ahasverus, Aristide, toţĭ cîţĭ aŭ suferit urgia izgonireĭ, aŭ simţit cît e de trist să auzĭ în urmă-ţĭ:

— Jos cu el!

Şi, cu toate acestea, eŭ nu vă sînt vrăşmaş. Odinioară am cetit colecţia bătrînă a *Curieruluĭ de ambe sexe*, în care Eliade recomandă publiculuĭ pe Bolintineanu ca pe «un june ce promite». Am simţit atuncĭ cît e de dulce să 'ncurajezĭ pe «junĭ», — dar am văzut că prima condiţie e ca juniĭ să promită.

Eĭ bine, dacă rare orĭ daŭ ospitalitate producţiunilor sosite franco prin poştă, ĭe că le lipseşte tocmaĭ promisiunea, care a făcut din junele autor al «feteĭ tinere pe patul morţeĭ» (operă de care André Chenier nu ĭera tocmaĭ străin), un poet mare.

Ce să fie asta? Nu maĭ există talente? Băeţiĭ tinerĭ carĭ pun mîna pe condeĭŭ, sînt lipsiţĭ de orĭ-ce scînteе de inteligenţă?

Nu, nu, nu.

Mi se pare însă, că am găsit pricina pentru care toate producţiile actuale sînt de maĭ nainte osîndite la moartea prin coş!

S'o spun.

Un băĭat de treabă, care simte şi înţelege perfect lucrurile pe lumea asta, se pomeneşte într'o zi că e 'ncercat de frigurile scrisuluĭ, nişte frigurĭ negre saŭ violete, după cum ĭe cerneala pacientuluĭ.

După primul acces, el pune mîna pe condeĭŭ şi...fricţia hîrtieĭ începe.

Tocmaĭ aci însă se arată defectul de procedare. In loc să-şĭ caute inspiraţia în propria luĭ minte şi inimă, în loc să caute în viaţa luĭ miile de incidente care ar merită să stea pe hîrtie, în loc să se disece pe el, — tînărul se agaţă de baronĭ, cînd n'a cunoscut de cît comercianţĭ de băuturĭ spirtoase; zugrăveşte o noapte la Lido, cînd geografia-ĭ experimentată se opreşte la Predeal; pătrunde 'n suflete de artiste, cînd n'a fost în contact de cît cu Veta şi cu Luxiţa.

Ce poate să fie opera creiată în asemenea împrejurărĭ? Cîtă vĭaţă poate intră în iea? Cît adevăr?

Dacă tînărul posedă darul de a stiliză, de a armoniză cuvintele, de a-ţĭ evocă prin vorbe icoane pe care observaţia proprie nu le-a întîlnit,— ĭel va face cel mult o lucrare de sonoritate, o muzică de vorbe, o beţie de moment, şi atîta tot.

Ce să maĭ zic de cazul cînd tînărul nu are calităţĭ de formă extraordinare? Atuncĭ...intervenţia coşuluĭ se impune, atuncĭ... «poşta redacţieĭ» devine o necesitate fatală.

Un om răŭ orĭ un om superficial cetind un ast-fel de manuscris, va declară că «junele autor» n'o să facă treabă cît cucu.

Ce greşeală însă! Toţĭ tineriĭ cîţĭ scriŭ azĭ caĭ verzĭ pe păreţĭ, ar putea să facă opere bune, dacă şi-ar schimbă procedeul. Eŭ unul le-aşĭ vorbi aşa:

— Ia ascultaţĭ icĭ. In vĭaţa voastră, voĭ n'aţĭ bătut poarca? N'aţĭ făcut zmeŭ cu vîjiitoare? N'aţĭ tras chĭulul la profesorĭ? N'aţĭ sărit gardul, ca să furaţĭ gutuĭ din grădina vecinuluĭ?

— Ba da, ar răspunde orĭ-care aspirant la literatură.

— Apăĭ, dacă da, replic eŭ, pentru ce nu descrieţĭ evenimentele astea aşa de senine? Pentru ce alungaţĭ din minte nişte fapte care v'aŭ emoţionat odinioară, şi vă legaţĭ de conţiĭ ăĭa, pe carĭ nicĭ măcar nu ĭ-aţĭ visat?

Incă ceva: de ce, cînd vi-ĭ mintea plină de amintirĭ vesele, voĭ ţineţĭ numaĭ de cît să plîngeţĭ cu lacrămĭ de cerneală? Uitaţi-vă: talentul pe care l'aţĭ avea ca să aşterneţĭ fapte cunoscute, simţite, trăite, — îl bunghisiţĭ şi-l morfoliţĭ, ca să *inventaţĭ*, par'c'aţĭ vrea musaĭ să fiţĭ Edison pe tărîmul literar.

In literatură, nu se inventează. Odinioară se inventa, în adevăr; dar pentru ca *invenţia* să rămîie, se cerea ca autorul să fie geniu. Azĭ se observă, se simte şi apoĭ... se scrie.

Meşteşugul cel mare este numaĭ să ştiĭ ce să alegĭ şi ce să laşĭ, din nămolul de întîmplărĭ care-ţĭ daŭ buzna în amintire.

Aţĭ înţeles? Şi poezie şi nuvelă şi roman se poate face din evenimentele cele maĭ simple. E totul să ştiĭ *cum* să le facĭ. Iar *cumul* ăsta nu se învaţă.

Anton Bacalbaşa.

Romanul cel noŭ al luĭ Zola, *Lourdes*, a adus din noŭ în discuţie epidemiile de halucinaţiĭ. Mania religioasă complicată cu halucinaţiĭ de văz orĭ de auz, a preocupat multă vreme pe savanţĭ, carĭ aŭ studiat cauzele acestor nălucirĭ.

Ni s'a părut că, maĭ ales pentru aceia carĭ vor să citească pe *Lourdes*, ar fi util să dăm în coloanele *Adevăruluĭ literar* un studiŭ ştiinţific asupra vedeniilor religioase. Il luăm din *Revue Philosophique*.

De şi e cam lung, sperăm totuşĭ că va fi cetit cu folos. Trebue să se ştie de alt-fel, că epidemia din Dordogne, de care se ocupă foiletenul nostru de astă-zĭ, e una din cele maĭ importante din cîte saŭ văzut. Ea a pasionat pe mulţĭ învăţaţĭ şi a stîrnit discuţiĭ nenumărate. *Revue Philosophique* i-a dat o însemnătate deosebită.

GALERIA PRESEI

RADU POPEA

Citesc încă anunţul încadrat în negru «...în urma uneĭ grele suferinţe a încetat din viaţă în anul al 39-lea al vieţiĭ sale...» şi totuşi atît de nedeslușită îmĭ rămîne în minte această oribilă enigmă: cum poate să se stingă atît de repede şi atît de fără de vreme, atîta viaţă şi atîta veselie...

Acum vr'o doĭ anĭ încă Radu Popea, Duţu cum îĭ ziceaŭ prieteniĭ, era cel maĭ vesel şi de sigur cel maĭ optimist dintre toţĭ tovarăşiĭ din presă; nimenĭ maĭ mult ca dînsul n'a fost atît de neclintit şi fanatic credincios aceleĭ amante perfide care se numeşte *gazetăria*.

De cîte-orĭ i se presintase ocazia să-şĭ întemeĭeze şi el o existenţă burgheză, să-şĭ fixeze viaţa în una din acele situaţiĭ sigure şi monotone în care vegetează atîtea,—dar de geaba; viaţa de gazetar, cu toate mizeriile eĭ, avea pentru dînsul un farmec neînvins.

Licenţiat în drept de la una din facultăţile de peste munţĭ, nu însă *numaĭ* licenţiat, ci posedînd şi întinse cunoştinţe în ramura dreptuluĭ şi afară de aceasta de o rară inteligenţă firească, Radu Popea ar fi fost chemat să ocupe un loc de frunte în rîndurile tinereĭ generaţiĭ de peste munţĭ; dragostea sa timpurie pentru lupta cu condeiul l'a adus însă în Bucureştĭ, unde în scurtă vreme ajunse unul din colaboratoriĭ ceĭ maĭ preţioşĭ aĭ *Naţiuneĭ* luĭ Dumitru Brătianu, care avea o deosebită dragoste pentru dînsul, şi pe urmă al *Romînuluĭ* din ultimele vremurĭ bune ale acesteĭ gazete.

Cît-va timp a colaborat şi la *Tribuna* din Sibiŭ, dar nostalgia vieţeĭ maĭ viĭ şi maĭ libere de prejudecăţĭ l-a readus curînd la Bucureştĭ, unde participă cu ceĭ-l'alţĭ prietenĭ la întemeierea *Fîntîneĭ Blanduzieĭ*, o gazetă care poate ar fi meritat o soartă maĭ bună de cît cea pe care ĭ-a făcut-o publicul nostru cititor.

Din nenorocire, în puterea vîrsteĭ bărbăteştĭ şi a activităţeĭ sale, preţiosul şi pururea veselul nostru prieten fu atins de o boală despre care termenul consacrat spune că «nu iartă». De sigur însă ea i-ar fi dat încă mult răgaz, dacă viaţa de gazetar nu l-ar fi condamnat înainte la oactivitate, care acum devenise peste puterile sale fizice.

Ultimele sale puterĭ şi le-a sleit ast-fel prin redacţiile a vr'o două saŭ treĭ gazete din capitală, din ce în ce maĭ slab, şi *prin urmare* din ce în ce maĭ răŭ plătit. Acest teribil *prin urmare* 'ĭ-a grăbit sfîrşitul, un sfîrşit cum va fi de sigur şi al multora din colegiĭ pe carĭ astă-zĭ Duţu ĭ-a părăsit... Fatalitatea aceasta, care stă atîrnată de-asupra fie-căruia din noĭ, ea singură ne-ar putea sluji azĭ drept o slabă şi dureroasă mângăere pentru pierderea acestuĭ iubit şi neuitat tovarăş.

H.

MAREA

Ea mi s'arată-ades în visurĭ
Cu farmecul nemărginireĭ,
Punînd în ochiĭ meĭ şi'n suflet
Tăcerile uĭmireĭ.

E-albastră!... Luna îşĭ resfrînge
In valurĭ palidul eĭ chip, —
Luntraşul meŭ urneşte barca
Infiptă în nisip.

«Şi-acuma du-mă!»... Adierea
Ne leagănă din val în val—
Pĭerdut, s'aude de aĭurea
Un vĭers oriental...

Iar vînturile-aduc parfumurĭ
De portocalĭ şi de naramzĭ,
Pe cînd de-asupra noastră trece
Un zbor de goelanzĭ...

Şi din nimicurile vĭeţeĭ
Pricep atuncĭ, ca dintr'o carte,
Că fericirea e aceasta:
Să fiĭ în vecĭ,— departe!

Tradem.

COPIIĬ

A devenit aproape un obiceiŭ ca, în fiecare zi, să mă uit de la fereastra odăiĭ mele într'o curte vecină. La umbra unuĭ salcîm, un bătrîn alb şi venerabil,—ca Dumnezeŭ din vestitul tabloŭ al luĭ Rubens: *Judecata din urmă*,—legăna un copil, culcat în leagăn. Bătrînul are peste o sută de anĭ; copilul e de cîte-va lunĭ.

In salcîm, brabeţiĭ ciripesc toată ziua; strada e liniştită, trăsurile trec rar; din cînd în cînd o aripă de vînt spulberă de pe dînsa nourĭ uşorĭ de praf. Şi e cald.....

Cînd mititelul a adormit, bătrînul îşĭ aprinde pipa şi fumează în tihnă. Nu se clinteşte din locul săŭ; tace şi priveşte,— poate şi cugetă.

Ceĭ-l'alţĭ, din casă, se îndeletnicesc cu afacerĭ serioase: muma pregăteşte cina de seară, saŭ cîrpeşte o cămaşe; bărbatul, în mijlocul a doĭ ucenicĭ, lucrează o pereche de ghĭete cu *scîrţietorĭ*, poruncite de D. Viorescu, copist la tribunalul de comerţ. Singură pisica, cu cerceĭ de lînă roşie la urechĭe, savurează lenea orelor de vară.

Tabloul acesta mă înduĭoşează. In familia acestor muncitorĭ e puţină linişte şi mulţumire. Fericirea nu este definită adese-orĭ din aceste două vorbe simple? Dar aceia ce mă impresionează e bătrînul şi copilul. Cînd acesta din urmă se deşteaptă, moşneagul îl ĭa în braţă şi'l poartă prin curte. E ca un grup simbolic... Copilul îşĭ încurcă mînile în barba ninsă a bătrînuluĭ; acesta surîde.

Şi mă gîndeam ce noroc ar fi dacă bătrînul ar maĭ trăi cîţĭ-va anĭ. Din îngrijirea luĭ blîndă, din seninătatea sufletuluĭ săŭ, ridicat deasupra patimilor şi deşertăciunilor omeneştĭ, s'ar resfrînge ceva în firea copiluluĭ. Educatorul de 100 de anĭ ar hotărî o parte bună în temperamentul şi caracterul miculuĭ săŭ elev.

Eŭ am oróre de *guvernante* şi de *pedagogĭ*. Educaţiunea, lipsită de iubire, e falşe şi rea făcătoare. Guvernanta mea din copilărie nu ştia englezeşte, nicĭ clavirul, dar mă iubea. Era o femeĭe de la ţară, care poveşteşte basme c'un farmec ne'nchipuit, şi mă adormea sub cîntece naive şi dulcĭ. Basmele şi cîntecele acele aŭ lăsat o notă de duioşie în simţirea mea. Dar ce vreţĭ să rămînă din severitatea şi sistemele de educaţiune ale guvernantelor şi pedagogilor? Priviţĭ ceĭ maĭ mulţĭ copiĭ aĭ bogaţilor. Aroganţa stîngăcia şi unele viţiurĭ 'le vin de-acolo.

* * *

In oraşele din Bavaria, şi maĭ ales în München, educaţiunea copiilor este una din preocupaţiunile însemnate ale consiliilor comunale. In acest sens, sunt făcute parcurĭ imense, ţinute în cea maĭ curată stare, unde nu sunt liberĭ a se aduna de cît copiiĭ, din toate clasele sociale.

Plimbîndu-mă într'o zi pe o stradă a Müncheneluĭ, ţipetele vesle ale uneĭ mulţimĭ de copiĭ îmĭ atraseră atenţiune. In apropiere era un parc. Intraĭ înuntru şi înaintea ochilor mi se desfăşură un tabloŭ, pe care nu'l maĭ văzusem. O armată întreagă de fiinţe drăgălaşe şi zburdalnice, alergaŭ printre arborĭ, săreaŭ, rîdeaŭ, se daŭ la cele maĭ nevinovate şi plăcute jocurĭ. In aerul liber şi curat, se desvoltaŭ frumoşĭ şi putemicĭ.

Şi-apoĭ, cîte legăturĭ de inimă nu se contractaŭ, pe nesimţite, în jocurile acestea comune. Copiiĭ, cînd vor deveni oamenĭ, vor înlănţui prieteniĭ strînse în amintirea jocurilor lor din copilărie. Atîtea simpatiĭ omeneştĭ, atîtea unirĭ fericite se datoresc numaĭ împrejurărilor din primiĭ anĭ aĭ vieţeĭ.

Era rar să întîlnesc un copil bolnăvicios saŭ urît în ţara acestor bavarezĭ calmĭ, sobriĭ şi practicĭ. In Reichenhal am întîlnit de câte-va orĭ cete de copiĭ, — între 6 — 9 anĭ,— pornind să facă escursiunĭ pe Alpĭ. Mergeaŭ să găsească floarea pe care eĭ o numesc: *floarea regeluĭ*. Aceasta era poetic şi îndrăzneţ.

Eĭ rîdeaŭ de mine pentru că nu puteam să mă potrivesc cu mersul lor ager. Oboseam curînd, saŭ mi se ura; şi vaĭ! cuĭ nu i-a maĭ rămas nimic de copil saŭ de nebun, a murit de mult!...

Dacă aşĭ fi avut şi eŭ, în copilăria mea, munţĭ şi arborĭ!...

* * *

La noĭ, majoritatea copiilor sînt de *ceară*. O călătorie făcută în cîte-va provinciĭ şi prin sate, m'aŭ încredinţat despre asta. Lipsesc grădinĭ, lipseşte aĭer, orizont larg... Consiliile comunale nu pun nicĭ o grijă pentru dezvoltarea fizică a copiilor, din carĭ vor ĭeşi generaţiunile viitoare. Părinţiĭ îĭ lasă pe seamă guvernantelor saŭ a institutelor.

Am intrat într'o familie de burghĭejĭ bogaţĭ. Doamna e îmbrăcată într'un costum alb, de vară, parfumată cu *peau d'Espagne* şi încorsetată de abia putea să respire. Domnul e slab, nervos şi vîrstnic.

Dupe cîte-va vorbe schimbate asupra timpuluĭ, apar doĭ copilaşĭ, elegant îmbrăcaţĭ. Muma mi-ĭ prezintă: Aspasia şi Virgil. Eraŭ străveziĭ!

Cu dînşiĭ intrase şi guvernanta, o englezoaică aurie, asupra căreia domnul îşĭ fixa une-orĭ ochiĭ.

Copiĭ se apropiară de mine, sfioşĭ.

Doamna interveni:

— Aspasio, mamă, zi: *Bon-jour!*

Fetiţa gîngăvi:

— *Bon-jour!*

Guvernanta adăogă:

— *Bon-jour monsieur!*

Fetiţa repetă cuvintele. Aceiaşi scenă şi băĭatul.

Apoĭ muma reluă vorba: copiĭ ştiŭ să cînte la clavir, învaţă englezeşte şi franţuzeşte, — bravo! bravo! Dupe fie-care două-treĭ minute, copiĭ tuşeaŭ uscat. Cînd observaĭ că de ce nu'ĭ lasă să se joace, să facă puţină gimnastică, doamna îmĭ răspunse:

— S'ar putea una ca asta?...,Ce? sînt copiĭ de mojicĭ?... Auzĭ, gimnastică pentru fete?

N'am maĭ zis nimic; dar mi-am adus aminte de o esclamaţie a luĭ Caragiali, căruia el îĭ dă un ton foarte expresiv: Aaaoleo!

Deună-zĭ, *doamna* mi-a făcut cunoscut încetarea din viaţă a *Aspasieĭ*, în vîrstă de opt anĭ. Era cernită, arăta o durere rece şi repeta într'una celor carĭ venise să asiste la înmormîntare:

— Ingerul mameĭ!... cînta la clavir, ştia franţuzeşte, englezeşte...

Cîte drame nu se pot scrie din viaţa copiilor!...

Traian Demetrescu

CE ZICE LOMBROSO?

...Pour ce que rire est le propre de l'homme zicea odinioară veselul Rabelais, şi de la dînsul pînă astăzĭ cîtor imbecilĭ n'a folosit această distincţie maĭ mult, pentru a putea fi deosebiţĭ de vitele cu patru picioare.

Dar iată că de la o vreme încoace, o seamă de aceştĭ imbecilĭ, întărîtaţĭ şi orbiţĭ de faptul că adesea rîsul se întoarce împotriva lor, aŭ pornit să-şĭ taie craca de sub picioare, condamnînd cu răgete asurzitoare tot ce este rîs, glumă şi veselie.

Faptul acesta în sine n'ar fi de natură de cît a înmulţi cu unul motivele de ilaritate publică, dacă din întîmplare nu s'ar găsi din cînd în cînd şi cîte un om, de alt-fel inteligent, care, supĕrat de şfichiul vre-uneĭ glume saŭ ironiĭ, nu s'ar lua orbeşte după turma de imbecilĭ şi nu s'ar apuca să facă cor cu dînşiĭ.

In cazul acesta, chestia devine cu adevărat maĭ serioasă. Căcĭ dacă nu poţĭ de cît să rîzĭ încă odată de imbecilul care ştiind şi el cîte ceva din auzite despre Lombroso şi Max Nordau îşĭ închipuie, cu o prostească satisfacţie, că s'a desbrăcat de tot ridicolul ce-ĭ acopere fiinţa aruncînd vorba *degenerat* în faţa celor ce nu-şĭ pot ţinea rîsul cînd îl aud debitîndu-şĭ gravele prostiĭ,— este un semn trist cînd vezĭ că şi un om inteligent poate ajunge uneorĭ pînă la accese de furie împotriva *spirituluĭ*, accese în carĭ îşĭ închipuieşte că l'a trăsnit reducîndu-l la definiţia: «descoperirea unuĭ aspect *saillant* al lucrurilor, a unor *raporturĭ anormale saŭ nelogice* dintre lucrurĭ».

Bietul spirit! Iată dar o campanie în toată regula pornită împotriva luĭ! Cu cîte-va fraze din Lombroso şi Max Nordau în frunte, cîţĭ-va oamenĭ supăraţĭ din pricina unor şfichiurĭ glumeţe maĭ mult saŭ maĭ puţin isbutite şi o turmă de imbecilĭ în urma lor, pornind la răsboiŭ, nu împotriva *glumelor proaste*, ci împotriva *rîsuluĭ*, acest apanaj exclusiv al specieĭ omeneştĭ! Sărmanul Rabelais trebuie să se întoarcă în mormînt.

Dar nu numaĭ Rabelais al francejilor, ci şi Păcală al poporuluĭ nostru şi şagalnicul Pepelea ce se vor face eĭ de acum? Iată-ĭ pe toţĭ *degeneraţĭ!* Degeneraţĭ isteţiĭ noştri povestaşĭ, degeneraţĭ hazliiĭ născocitorĭ anonimĭ saŭ neanonimĭ de snoave şi păcăliturĭ carĭ aŭ tăcut veselia atîtor generaţiĭ, aŭ descreţit atîtea frunţĭ înorate de greutatea şi monotonia vieţeĭ serioase, degeneraţĭ satiriciĭ carĭ ard şi vindecă rîzînd rănile sufleteştĭ, degenerat *ridendo castigat mores!*

Căcĭ ce zice Lombroso şi Max Nordau?... Eĭ vezĭ, aicĭ se schimbă chestia cu totul.

In adevăr, aceştĭ doĭ bravĭ învăţaţĭ, amestecaţĭ în cĭorba duşmanilor, sincerĭ saŭ prefăcuţĭ, aĭ *spirituluĭ*, sînt cu desăvîrşire inocenţĭ de tot ce se brodează pe numele şi în socoteala lor.

Aceştĭ doĭ învăţaţĭ aŭ studiat şi vorbesc despre o *manie*, despre o boală, de la fazele eĭ cele maĭ uşoare pînă la cea maĭ gravă, împreunată cu demenţa. Este *mania* de a face *jocurĭ de cuvinte stupide* şi *glume proaste*. Aceasta este o *boală a spirituluĭ*, întocmaĭ dupĕ cum de pildă grandomania este o boală a voinţeĭ.

A condamna decĭ *spiritul* pentru că există indivizĭ cu spiritul bolnav, ar fi întocmaĭ aşa ca şi cînd aĭ condamna *voinţa* într'un om, pentru că există grandomanĭ. Aceasta însă n'o face nicĭ Lombroso, nicĭ Max Nordau, ci a lăsat-o pe seama irascibililor saŭ a imbecililor.

Dacă Max Nordau a vorbit de uniĭ bolnavĭ de *mania* de a face spirit, carĭ nu numaĭ că se plimbă liberĭ, dar isbutesc a-şĭ plimba şi produsele boaleĭ lor pe hîrtie tipărită, — cu aceasta n'a vrut şi n'a putut să afirme că *adevăraţiĭ* oamenĭ de spirit ar fi şi eĭ nişte degeneraţĭ şi că *spiritul* ar fi un semn al degenerescenţeĭ.

Sînt tot felul de maniacĭ în lumea asta, şi nu toţĭ sînt cuprinşĭ în casele de nebunĭ. Nu numaĭ uniĭ maniacĭ aĭ spirituluĭ sînt carĭ trec prin viaţă drept oamenĭ cu mintea la loc, cînd întîmplarea vrea ca boala să nu li se agraveze, şi dacă e vorba, maniaciĭ voinţeĭ, grandomaniĭ necăzuţĭ încă în demenţă şi decĭ consideraţĭ în deobşte ca oamenĭ sănătoşĭ, sînt mult maĭ numeroşĭ de cît maniaciĭ spirituluĭ. Şi eĭ se plimbă liberĭ şi-şĭ cultivă mania, ca şi maniaciĭ spirituluĭ, toleraţĭ, ba une-orĭ chiar admiraţĭ de proştiĭ carĭ nu ştiŭ să deosebiască pe omul sănătos de cel bolnav la cap.

De ce însă cine-va ferindu-se de prostia de a lua şi pe bolnavĭ drept sănătoşĭ, ar cădea numaĭ de cît în cea-laltă extremitate şi ar pune şi pe sănătoşĭ în aceiaşĭ oală cu bolnaviĭ?

Asta ar fi ca şi cînd aĭ voi să afirmĭ că gazetăria e o proastă instituţie, fiindcă şi Spanachidi e gazetar. Căcĭ întocmaĭ după cum nu *gazetăria* e de vină că scrie şi Spanachidi, tot ast-fel nu *spiritul* săracul e de vină că sunt şi glumeţĭ proştĭ.

Cr.

IN URMA DESPĂRȚIREĬ

Mîhnit stă veștejitul crîng
Și chinuit de vînt suspină;
Sub streșinĭ presure-se strîng
Și ciripesc încet — se 'nchină...

Doĭ corbĭ din aripe grăbesc
Și vin să mîie 'n sat pe noapte,
Iar cîntecele lor trezesc
Singurătățile 'nghețate.

Un brad se scutură și curg
Iernatecele florĭ puzderiĭ —
Coboară gîndu-mĭ în amurg,
S'afundă 'n lumile dureriĭ...

Așa ĭerà cînd ĭea s'a dus!
Acela-șĭ vînt șĭ frig afară —
Și soarele-ĭ tot la apus,
Numaĭ durerea-ĭ maĭ amară...

Și, dus pe urma unuĭ gînd,
Un glas ĭubit par'că mă chieamă, —
Și par'că văd cum fluturînd
Se pierde 'n zare o năframă...

I. PĂUN.

DIN ORDIN!

SCHIȚĂ CAZONĂ

In sala regimentuluĭ 6 artilerie, etajul al III-lea, cazarma Malmezon.

Ofițerul de serviciŭ se plimbă fluerînd. E zi de sărbătoare și sînt orele 9½ dimineața. Trecînd pe dinaintea corpuluĭ de gardă, strigă:

— Caporal de gardă!

— Ordonațĭ! răspunde un fruntaș, care ese repede trîntind ușa și aranjîndu-șĭ capela și centironul săbieĭ.

— Du-te la grajdul baterieĭ III-a, spune dejurnei să puĭe șeaua pe ĭapa mea, și s'o aducĭ la poarta cazărmeĭ. Da iute, mă! la trap! acuma să te văd!

Fruntașul scoboară patru-cîte-patru treptele, care separă etajul al treilea de al doilea.

In capul scăriĭ etajuluĭ al doilea, un ofițer din bateria II-a de artilerie, văzîndu-l că fuge, îl chĭamă,

— Măĭ fruntaș!

— Porunciți!

— Und'-te ducĭ, mă?

— M'a trimes don locotenent...

— Ia lasă nițel vorba asta și repede-te peste drum la circiumă la Mihalache și adu-mĭ două țigărĭ cu carton de 10 banĭ. Da' repede, mă! La trap! Acuma să te văd!

Tocmaĭ eșise din gangul cazărmiĭ bietul fruntaș, suflînd ca o locomotivă, cînd un căpitan dintr'un grup de ofițerĭ carĭ stăteaŭ pe bancă dinaintea Malmezonuluĭ, se răstește la el:

— Staĭ, mă turbatule, unde fugĭ așa? Nu maĭ vezĭ superioriĭ?

— Mă duceam, să trăițĭ don căpitan, să iaŭ niște țigărĭ de la don Mialache.

— Asaa? Apoĭ atuncĭ tot te ducĭ tu, adu-mĭ și mie o țuică mică. Uite doĭ francĭ; dă zece banĭ și să-mĭ aducĭ cusuru.

— Mie, zice un alt ofițer, să-mĭ aducĭ o limonadă roșie. Na cin' zecĭ banĭ.

— Mie o țuică; mie o limonadă galbenă; mie două țigărĭ de damă; mie una fără carton, — zic ceĭ-l'alțĭ ofițerĭ, dîndu-ĭ fel de fel de banĭ ca să plătească.

După ce terminară cu însărcinările, toțĭ strigară în cor:

— Da iute, mă! La trap! Acuma să te vedem!

Incărcat de țigărĭ, de țuică și de sticle cu apă gazoasă, după vr'o 10 minute fruntașul sesește înaintea cazărmeĭ.

— Bine, mă timpitule! strigă căpitanul, așa știĭ să umbli repede?

— Apoĭ, să trăițĭ don căpitan, pînă să-mĭ dea cusuru cocoana lu don Mialache, mi se urîse și mie; și afară de asta eraŭ de schimbat un franc de doĭ, unu de unu, treĭ băncuțe, și dumneaeĭ nu prea avea gologanĭ.

— Tacĭ mă boule din gură, țipă un locotenent, că după ce eștĭ prost, maĭ eștĭ și mincinos. Dă-mĭ limonada roșie.

— Ad, ad, țigara fără carton, cere un alt ofițer.

El îĭ întinde una din vre-o zece țigărĭ pe care le vîrîse în buzunar.

— Apoĭ, mă bădărane, asta este fără carton? Nu știĭ mă ce este cartonu? Din ce baterie eștĭ, mă? Toțĭ sînt așa de proștĭ în bateria aĭa?

— Să mă duc, să trăițĭ don sub-locotenent, să vă iaŭ alta, cum zicețĭ D-v.

— Și maĭ vorbeștĭ? Auzĭ al draculuĭ! După toate, eștĭ și obraznic? Pleosc! trosc! fleosc! Na! Să te 'nvețĭ minte, bădărane!

— Dă-mĭ mă limonada galbenă.

— Poftițĭ una roșie don locotenent, că d'ăle galbene n'avea don Mialache.

— Cum, mă? Și cu mine tot așa făcușĭ? N'avea d'a galbenă?, I-auzițĭ mincinosu! Ce mă? Vreĭ să mă prosteștĭ tu pă mine? Trosc! Plosc!

— Da' ce țuică e asta, mă hoțule? Trosc! Plosc!

— Da' cusuru meŭ unde este, mă? De ce-aĭ încurcat baniĭ, mă? Trosc! Pleosc! De ce n'aĭ adus bașca-bașca cusuru fie-căruĭa, și te-aĭ apucat să amestecĭ banii? Ahaa! Credeaĭ că făcînd așa o să-țĭ rămîie și ție ceva pă fundu buzunaruluĭ! I-auzițĭ hoțu! Bine, mă, pă superior să-l furĭ?

— Dă tot ce-aĭ cumpărat și toțĭ baniĭ încoa, se răstește căpitanu, și te du p'aci-încolo!

Pe cînd ofițeriĭ îșĭ împărțeaŭ restul de la baniĭ ce dăduseră, fruntașul intră în gang ca un scăpat din tun, că intîrziase la poarta cazărmiĭ încasînd la palme și la ghionturĭ drept preț al serviciuluĭ făcut.

Băgă mînele în buzunar, nimic! Tot ce cumpărase dăduse celor de la poartă. Să se întoarcă să le ceară pe cele două carĭ nu eraŭ ale lor, nu-ĭ venea la socoteală, știind că o ast-fel de îndrăzneală ar fi fost ispășită printr'o ploaie de palme. Aducîndu-șĭ însă aminte că-ĭ maĭ rămăsese vre-o treĭ-zecĭ de banĭ din ultima soldă, se repede pe din dos la altă circiumă, dă zece banĭ de la el, și ia două țigărĭ *fără* carton. Acum însă altă belea! Locotenentul de la al doilea, plictisindu-se așteptîndu-l în capul scăriĭ plecase de acolo, și el nenorocitul neștiindu-ĭ nicĭ numele, nu putea măcar să întrebe pe ăĭlalțĭ soldațĭ încotro a apucat ofițerul. Fu silit să-l caute ba prin cancelaria regimentuluĭ, ba pe la infirmerie, ba pe la ofițerul cu aprovizionare. Ofițerul însă nu era nicăierĭ. Trebui să cutreere toate bateriile cu cancelariile lor, pentru ca să-l găsească apoĭ, după un ceas, tocmaĭ la magazia corpuluĭ, situată în aripa opusă intrăriĭ.

— Să trăițĭ Don Locotenent, am adus țigările.

— Ce țigărĭ, mă?

— Mi-ațĭ dat zece banĭ la capu scăreĭ.

— Măăă! Da tocmaĭ acuma viĭ? auzițĭ om leneș și păcătos, să pue el aproape treĭ sferturĭ de ceas, pînă să-țĭ aducă de la o palmă de loc, două țigărĭ. Și maĭ zic gazetariĭ că țăraniĭ nu sunt leneșĭ! Auzițĭ vorbă! un ceas...

— Apoĭ, să trăițĭ Don Locotenent, m'a maĭ trimes și alțĭ domnĭ ofițerĭ...

— Tacĭ mă din gură, că te cirpesc. Dă-mĭ maĭ iute țigările.

— Poftițĭ să trăițĭ Don Locotenent, zice soldatul dîndu-ĭ țigările.

— Uite Dom'le! Uite Dom'le! Paștele și luminarea luĭ de soldat! Stă un ceas ca să-țĭ aducă alt-ceva de ce i-aĭ spus! Bine, mă hoțule, îndrăzneștĭ tu să-țĭ bațĭ joc de mine? Aĭ auzit tu mă, vorbind de mine? Plosc! Fleosc! Ieșĭ afară tîlharule!

Scăpat și de aicĭ, nenorocitul fruntaș aleargă la grajd, pune la galop șeaua pe ĭapa locotenentuluĭ, și vine cu ea în marș, marș înaintea cazărmiĭ. O dă să ție un alt leat, ĭar el aleargă într'un suflet la etagiul al III-lea ca să anunțe de executarea ordinuluĭ ce-ĭ dăduse cu o oră și jumătate maĭ 'nainte. Locotenentul de serviciŭ, furios de atîta neobicĭnuită așteptare, cum vede pe fruntaș venind, scoate sabia și spumegînd de necaz, fără să-ĭ adreseze vr'un cuvînt, îl arde cu furie pe spinare, peste șele, peste mîinĭ, peste picioare, însoțind nenumăratele loviturĭ cu un șiroiŭ de înjurăturĭ și țipete, de sculase tot Malmezonul în picioare.

— Auzițĭ tîlharu! O oră și jumătate pentru ca să pue șeaua pe un cal! Șart! Pleosc! Ițĭ bațĭ joc de mine mă? Lasă că te 'nvăț eŭ minte! Sergent de gardă! bagă pe hoțu ăstala carceră și să mi-l tornĭ și pă situație cu zece zile.

Zamf.

DIN VREMILE APUSE

Toată lumea spunea că eram «copil cu minte și așezat». Singurele rele pe care le făptuiam eraŭ fumatul prin dosul caseĭ și iama pe la gavanoasele cu dulceață, cînd mama uita deschis la cămară.

Asta era pe vremea cînd luam premiŭ în toate clasele primare și pe cînd nu începusem încă să mă bat cu «colegiĭ».

Prĭmele fire de mustețe, pe care toțĭ să încăpățîneaŭ să nu le vadă dar pe care eŭ le rădeam de foc cu briceagul ca să crească maĭ marĭ, mĭ-aŭ schimbat cu desăvîrșire caracterul. Devenisem zurbagiŭ, bătăuș și pălăria o țineam saŭ trasă pe ochiul drept cînd vream să fac pe «ticălosul», saŭ pe ceafă cînd vream să fac pe «ștrengarul».

Cînd am dat de limba grecească și de versurĭ latine, am simțit că se desemnează în mine vocațiunea de *brigand*.

Visam numaĭ codri, izvoare, munțĭ și... potere. Ca să mă exercitez la noua carieră ce-mĭ alesesem, toată ziua mă legam cînd de colegiĭ meĭ de clasă, cînd de frațiĭ meĭ maĭ micĭ, cînd de jidaniĭ de pe stradă, — devenisem un bătăuș de prima forță.

Duminica și sărbătorile devenisem spaima broaștelor de prin bălțile de la bariera orașuluĭ; îmĭ cumpărasem un pistol, capse și praf de pușcă, și trăgeam toată ziua la țintă pe malul bălților.

Treĭ evenimente remarcabile aŭ venit să-mĭ dea un curs noŭ viețeĭ, să mă facă să-mĭ schimb portul și traiul de pînă atuncĭ.

Primo: Intr'o zi neștiind să traduc lecția din *Charles XII*, profesorul de franceză 'mĭ-a pus unul la studiŭ, zero la conduită de oare-ce i-am ripostat la prima notă cu o tiflă de zece degete, și am fost dat afară pe-o săptămînă fiind-că la sbieritele profesoruluĭ am scos limba afară de un cot.

Secundo: In cursul săptămîneĭ de vacanție forțată, am spart capul la zece jidanĭ, am ciungărit de picioare jumătate din cîiniĭ orașuluĭ și am svîrlit vre-o duzină de racĭ viĭ pe fereastra havreĭ ovreeștĭ, pe timpul cît ovreiĭ eraŭ în rugăciune.

Terzo: După ce am reintrat în clasă, supărat că unul din băețĭ mă călcase pe picior din nebăgare de seamă, l'am dat cu capul de pereți pînă ce mi-a trecut supărarea. Consiliul profesoral m'a eliminat din noŭ pe o săptămînă, în dauna câinilor și a jidanilor.

* * *

Acțiunea combinată a profesorilor, a stăpînilor de cîinĭ și a jidanilor, a hotărît pe tată-meŭ să mă dea în școala militară, singura care, după opinia generală a tîrguluĭ, putea să maĭ facă din mine un băiat bun.

Mi-a tocmit «meditator» și m'a pus să mă prepar de școala militara.

Asta era prin luna luĭ Aprilie. Vînturĭ căldicele, frunze verzĭ și păserĭ cîntătoare nu lipseaŭ. Ca să mă lase în pace să cutreer cîmpiele și crîngurile, studiasem cu de-a mănuntul partea slabă a meditatoruluĭ meŭ. După o investigație de câte-va zile am descoperit că moare după jambon și după tutun. De cîte-orĭ venea la mine ca să mă «asculte», îĭ treceam felia de jambou fiert în vin roș și jumătatea de pachet de tutun, și deveneam liber să mă dedaŭ gusturilor și fanteziilor mele.

Ceea-ce mă amuza și mă interesa maĭ mult, pe lîngă frunze verzĭ și cîntece de privighetorĭ, era o colecție voluminoasă a uneĭ reviste franceze de voiaj.

Mă infundam în colțul cel maĭ retras și maĭ răcoros din grădină și mă puneam să răsfoesc colecția cu un nespus sentiment de vie fericire.

Textul îl neglijeam, — pricina: a se vedea maĭ sus întîmplarea cu Charles XII, — dar ilustrațiile mă încîntaŭ și mă uimeaŭ peste măsură.

Drumul de fer, vapoarele și Marea, — treĭ fenomene absolut necunoscute mie pînă atuncĭ, — mă făceaŭ să uit că's pe lumea asta, în grădina luĭ tată-meŭ și candidat la «școala fiilor de militarĭ».

Marea maĭ cu seamă, Marea mă înebunea.

Seria de dungĭ paralele care o reprezentaŭ în colecția revisteĭ franceze, sub ochiĭ meĭ fermecațĭ, se prelungeaŭ, se înmulțeaŭ și încetul cu încetul patratul de hîrtie se transforma într'o nemărginire albastră, scăldată în razele soareluĭ și tăiată în valurĭ spumoase de vapoare mărețe.

Capul se lăsa pe mînă, adormeam pe iarba mirositoare și visam Marea, Marea fără margenĭ și fără fund, cu farmece nespuse de lună, cu valurĭ scînteind în soare, cu toate minunățiile eĭ mărite la infinit de fantezia mea și de caprițiile visuluĭ.

Intr'o de-amiază, pe cînd dormeam cu nasul pe un vapor și cu părul reșfirat pe Oceanul Pacific, ce vis urît am visat! Era furtună grozavă pe Mare, uraganul îmĭ făcea să fîlfîie părul, și urechile 'mĭ țiueaŭ de fluerăturile desperate ale vaporuluĭ în primejdie...

De-odată m'am pomenit drept în picioare. Tată-meŭ mă scutura cu dreapta de păr și cu stînga de-o ureche.

— Așa te preparĭ tu de școala militară, măgarule!

Și harș-harș! Oceanul Pacific, vapoarele, trenurile, aŭ fost rupte în bucățele și svîrlite în vînt, de cel maĭ nemilos și maĭ înfuriat tată de pe fața pămîntuluĭ.

* * *

Mama face mare economie de jambon și eŭ fac mare economie de tutun: primul meditator a fost înlocuit cu un altul, hursuz și răŭ. M'am făcut și eŭ băiat sèrios, învăț pentru concurs de rup pămîntul.

Tata se înșeală însă grozav și meditatorul cel noŭ de-așijderea. Pricina silințeĭ mele nu e nicĭ păruiala și urechiala de-acum o săptămînă, nicĭ «noul metod pedagogic» la care sînt supus.

Dacă nu-mĭ rupea tata «Oceanul Pacific», nu maĭ intram eŭ în școala militară nicĭ într'o mie de anĭ. Desperat că nu maĭ pot să mă absorb în contemplarea Oceanuluĭ și să mă încînt de minunăția visurilor mele de marinar pe iarbă verde, luasem o hotărîre eroică:

Să mă duc în școala militară, să învăț vîrtos și să mă fac ofițer de marină.

Da, voiam să trăiesc pe întinderea nemărginită de apă, să respir aerul îmbătător al Măreĭ, să colind lumea întreagă, să văd țărĭ și popoare nouĕ, să îngheț la polĭ, să asud la equator și să dorm pe puntea vaporuluĭ ancorat saŭ pe sub boschetele de portocalĭ din țările minunate.

Și 'nvățam! și 'nvățam!

* * *

A venit vremea să pleç la Iașĭ, unde se ținea concursul. Două emoțiĭ marĭ mă stăpîneaŭ; una maĭ îndepărtată: concursul, și alta maĭ apropiată: drumul de fier.

Din orașul meŭ și pînă la cea maĭ apropiată stație de drum de fier, eraŭ optspre-zece chilometri, o vecie întreagă pentru nerăbdarea și neastîmpărul meŭ.

Am ajuns la stație! Am dat fuga pe peron ca un nebun, să văd trenul. Ce desiluzie! Locomotiva și vapoarele semănaŭ cu cele din carte, ba mi s'aŭ părut chiar maĭ frumoase. Dar *Drumul de fier*! grozavă desiluzie!

Eŭ credeam că *drumul de fier* trebuia să fie o șosea pavată cu table marĭ de fier, pe care trenurile circulaŭ ca birjile, iar conductoriĭ cîrmeaŭ în toate direcțiile strigînd din răsputerĭ: «baaarda!»

Vederea șinelor m'a desgustat peste măsură, și în acelașĭ timp mi-a încurcat grozav noțiunele *mele* din trecut.

Și stam pe peron cu ochiĭ perduțĭ pe luciul lor nesfîrșit, cu inima tristă și cu buzele încrețite de desgust, cînd flueratul ascuțit al uneĭ locomotive m'a făcut să tresar, să mă daŭ repede în lăturĭ înfricoșat și să calc pe bătăturile unuĭ domn care era să mă pocnească cu-o umbrelă în cap. Am fugit în dosul găreĭ, lăsînd pe agresorul meŭ să mă înjure în bună voe și să joace tontoroiul pe peron, apucîndu-se cu mîinele cînd de un picior, cînd de celă-l'alt.

Tată-meŭ mă căuta în toate părțile, bănuind și crezîndu-mă capabil să fug a casă pe jos, de frica școaleĭ.

Văzuĭŭ că el nu știa planurile mele și dorința mea de-a mă vedea cît maĭ curînd intrat în școala militară; el tot la păruiala din grădină se gîndea.

* * *

M'am prezentat la concurs și am reusit. Acuma, mîndru și radios, eŭ mergeam înnainte și tată-meŭ după mine. Il plimbam prin toate cofetăriile Iașuluĭ, pe la teatru, pe la circ, pe la panorame și prin toate prăvăliile a căror vitrină mă atrăgea.

Cînd m'am întors acasă și am început să scot din cufăr toate minunățiile cumpărate de tată-meŭ la Iașĭ, veciniĭ nu-șĭ puteaŭ reține mirarea, ĭar frațiĭ meĭ plîngeaŭ de ciudă de udaŭ pămîntul.

Seara mĭ-am permis să umblu prin grădina publică cu țigara în gură și primul fum l'am suflat în nasul profesoruluĭ de franceză, care crăpa de necaz.

Toată «clasa» de la gimnaziŭ mă înconjura și toțĭ mă întrebaŭ să le spuĭ cîte ceva despre drumul de fier și despre Iașĭ.

Ceea-ce ĭ-a mirat grozav pe toțĭ și pe mulțĭ ĭ-a făcut să cadă triștĭ pe gîndurĭ, ĭeraŭ planurile mele pentru viitor.

Toată noaptea ne-am plimbat cu toțiĭ prin golfurĭ cu malurĭ înflorite, prin orașe bizare, prin China, prin Africa, prin toate țările din lume.

Și așa am dus'o cele cincĭ spre zece zile care mă despărțeaŭ de ziua plecăreĭ la școală.

Maĭ tîrziŭ am aflat că boala școaleĭ militare a bîntuit cu furie prin tot gimnaziul, ĭar profesorul de geografie, care pînă atuncĭ ĭera desperat de nepriceperea și de lenea elevilor la obiectul luĭ, nu maĭ pusese nicĭ o notă maĭ mică de șeapte, în tot cursul anuluĭ.

Ce bucurie! Ziua plecăreĭ a sosit. Intre mine și puntea vaporuluĭ visat staŭ la mijloc cincĭ anĭ de școala militară.

Mă gîndeam numaĭ la chipiul roș, la sunetele marțiale ale goarnelor și la paradele strălucite.

Nicĭ prin gînd nu-mĭ trecea că medalia are două fețe, — fața asta a doua a fost totul pentru mine, alfa și omega celor doĭ anĭ pe carĭ ĭ-am petrecut în școala militară.

I. TH.

O DEGENERARE

S'a tradus și în romînește unul din volumele luĭ Nordau asupra *Degenerăreĭ*.

Foarte frumos lucru. Cartea luĭ Nordau merită să fie cetită și de ceĭ carĭ nu știŭ nemțește orĭ franțuzește.

Dar... maĭ întîiŭ n'am înțeles de loc gustul editoruluĭ de a face din cele *două* volume ale luĭ Nordau *treĭ* volume romîneștĭ.

Asta însă nu-ĭ o crimă. Crima începe o dată cu deschiderea cățeĭ. Traducătoriĭ știŭ romînește, cum știŭ eŭ păsărește.

Ca să dovedesc *calomnia* asta, n'am nevoĭe să mă ocup de traducere, ci ĭaŭ doar prefața traducătorilor, — căcĭ un Nordau oare-care nicĭ nu se putea prezinta publiculuĭ romîn fără să fie recomandat de D-niĭ R Vermont și H. Streitmann, bărbațĭ plinĭ de influență.

Ascultațĭ scrisoarea de recomandație care slujește necunoscutuluĭ Nordau ca să nu moară de foame în Bucureștĭ:

. . . D. Nordau este «autorul celeĭ maĭ *sanglante* criticĭ...»

După această sanglantă distrugére a limbeĭ luĭ Traian urmează alta:

«. . . *trebue văzut* și *durerile de naștere* ale arteĭ».

Insă mamoșul traducător nu se mulțumește nicĭ cu asta, ci...

«*epuizează o parte de arătare a* fenomenuluĭ *ce-l* constată».

Și atuncĭ, cînd crezĭ c'a epuizat o parte de arătare a fenomenuluĭ ce-l constată, pe Nordau de sigur, — atuncĭ trece pe numitul în rîndul pornografilor, acuzîndu-l că zugrăvește putreziciunea «societățeĭ bune» ... «*fără nicĭ o perdea*».

Te aștepțĭ s'auzĭ pe Nordau cîntînd:

Și-are, mă,
Și-are, mă...

Neamțul însă, maĭ șmecher, întoarce foaia și se pune alăturea de *negația eĭ a situațiilor false*...»

Atuncĭ... eŭ închid cartea. Și constat că m'am păcălit:

Căcĭ, în loc se citesc traducerea *Degenerăreĭ*, am citit pe semne degenerarea traducereĭ.

Wunder.

CAMPANIA ELECTORALA

Situația politică. — Partidele istorice. — In Capitală. — In provincie. — Concluzie.

Situația politică

Situația nu s'a schimbat de loc în cursul aceșteĭ săptămînĭ. Aceeașĭ lîncezeală, acelașĭ dezinteres continuă; par'că nicĭ n'aĭ fi în ajunul alegerilor comunale, atît de monotonă este viața politică.

Nu e nicĭ o mișcare, nicĭ o animație, nicĭ o agitație în această capitala de aproape două sute de miĭ de locuitorĭ.

FOIȚA «ADEVĔRULUI LITERAR»

1)

ARĂTAREA FECIOAREĬ

In vara anuluĭ 1889 s'a produs în departamentul Dordogne din Franța un fel de epidemie de halucinațiĭ. Ziarele din partea loculuĭ, maĭ cu seamă *L'Echo de la Dordogne*, s'aŭ ocupat de arătările acestea ale Fecioareĭ, pentru că se părea că ele pot sluji de argumente în polemicile politice și religioase. Erà un prilej de nesfîrșite discuțiĭ între conservatorĭ și republicanĭ, între catolicĭ și liber-cugetătorĭ, dar nimenĭ nu se gîndea să facă din chestiunea aceasta un studiŭ științific. Și nu se poate avea încredere de cît pe jumătate în povestirile ziarelor. Cu toate acestea *L'Echo de la Dordogne* cuprinde deslușirĭ hotărîte și interesante, care se potrivesc cu cele pe care le-am cules în Septembre 1889 din gura fetițelor care aŭ văzut cele d'întîĭ arătarea și de la preoțiĭ carĭ aŭ urmărit afacerea de la 'nceputul eĭ. Aceea ce, pentru mine dedea interes faptelor, eraŭ nu chiar vedeniile care, după poveștile ce colindaŭ prin țară, semănaŭ cu toate vedeniile misticilor, dar caracterul lor contagios.

S'a constatat un număr mare din epidemiile acestea de halucinațiĭ (una din cele maĭ de curînd este cea de la Corano, 1885), caracterul lor general e destul de bine cunoscut, dar nu s'a determinat, prin cercetarea critică a faptelor, partea ce trebuĭa de dat în fenomenele acestea pe seama suggestiuneĭ prin graĭŭ și aceea care ar trebui, poate, de atribuit uneĭ adevărate molipsirĭ. Iată ce m'a 'mpins să studiez cu de amănuntul arătările.

Aceea care a văzut cea d'întîĭŭ pe Fecĭoară, e o fetiță de un-spre-zece anĭ. Halucinația eĭ s'a transmis maĭ întîĭŭ altor copiĭ de vîrsta eĭ, apoĭ unuĭ mare număr de țăranĭ, la bărbațĭ, la femeĭ.

Oamenĭ în toată firea ca și copiĭ aŭ văzut arătarea, dar toțĭ aŭ văzut-o sub o formă puțintel diferită.

Fondul spuselor lor nu variază, dar amănuntele se schimbă; aci Fecĭoara e albă, aci neagră, aci are fața descoperită, aci e înfășurată într'un zăbranic, corpu-ĭ e une-orĭ luminos, ea poartă luminĭ agățate de umerĭ, de pĭept (candele, cum zic țăraniĭ); aci e mare, aci mică de tot, de-abĭa dacă-ĭ naltă cît statuile de ipsos. icoane ucernice ce se găsesc în toate casele din Perigord pe căminurile țăranilor.

Cadrul se schimbă și el; une-orĭ Fecĭoara se arată în pustă, e o formă vagă, nehotărîtă, ce trece ca înfășurată 'n ceață; altă dată, din potrivă, dacă priveștĭ între pĭetre, la picĭorul alunuluĭ unde 'ntăĭa-șĭ dată s'a arătat Maica Domnuluĭ, o zăreștĭ cu totul și cu totul strălucitoare de lumină aurie în fundul unuĭ paraclis de aur, luminată de lucirea faclelor.

Spre a 'nțelege bine caracterul halucinațiilor acestora, e de trebuință să descrim pe scurt țara 'n care s'aŭ produs, maĭ vîrtos locul unde s'a arătat Fecĭoara.

Fetița cu vedeniile locuește la cîte-va leghe de Périgueux, într'un ținut plin de delușoare joase și pĭetroase unde cresc castanĭ marĭ cu 'ntinse ramurĭ și stejarĭ cu trunchiul negru. Strălucirea roșă a pămîntuluĭ răsare prin ĭarba rasă sub lumina nemiloasă a ceruluĭ albastru. Puste triste acoperite cu erburĭ fine, presărate cu tufe, tăiate de zidurĭ micĭ pe jumătate năruite, se 'ntind pe dealurile micĭ intre pădurile tăcute. Icĭ și colo oile pasc; o fetiță le păzește stînd la picĭorul unuĭ tufiș de alun saŭ de măcieș. Cît vede ochiu 'n depărtare, se zăresc delușiore ce se pĭerd la orizont la spatele altor delușioare; nimic care să oprească ochĭul, care să țintuĭască cugetarea în peĭsagiul acesta vag și nedefinit, în pădurile acestea onduloase ce se albăstresc în depărtare ca o mare mută. Nu se aude de cît glasul puternic al vîntuluĭ suflînd fără 'ncetare sus pe dealurĭ și 'n fundul văilor, pline de ĭarbă 'naltă, zgomotul apelor în care se rotesc necontenit roatele morilor. Fermele sînt clădite în marginea pajișteĭ, alăturĭ de pădurile ce se 'nalță către cer; satele se aștern de-alungul gîrleĭ și în pustiul deșert; dincolo de pădurĭ în care înflorește mărăcinișul e o liniște adîncă, o singurătate pe care doar pășcutul oilor, lătratul scurt al cîinilor ce-șĭ răspund dintr'o fermă într'alta o turbură.

In mijlocul acestuĭ ținut melancolic și dulce s'a arătat Fecĭoara pe pusta Sontinetuluĭ. Intr'o zi după amiază călduroasă m'am dus la noul sanctuar: cîte-va pĭetre grămădite lîngă tufe.

Pe o bucată de pămînt, jumătate cîmp jumătate pustiŭ, unde 'ncolțește anevoios o ĭarbă cenușie în mijlocul pĭetrișuluĭ, țăraniĭ se duc și vin, cu aerul grav, cam întunecat și cam speriat. In capătul cîmpuluĭ e un zid de pietre vechĭ deștelinate, cu găurĭ adîncĭ. La spatele ziduluĭ, aŭ răsărit stejarĭ, răspîndițĭ pe pămîntul roșu; un alun pipernicit a eșit dintr'o grămadă de pietre. Dintr'un postav alb și patru bețe s'a făcut un cort și acolo, sînt așezate pe scîndurĭ mătăsăriĭ, icoane de sfințenie, miĭ de mărunțișurĭ ce se aduc Fecĭoarĭ sfinte, să le blagoslovească. Se pun mătăniile acestea pe zid și ele se sfințesc; care cum se sfințesc, zice povestea, se despart de cele-l'alte. In pădurice, alăturĭ de pustiŭ, stă o familie, o familie de oameniĭ evlavioșĭ și scepticĭ, carĭ privesc cu un ochiŭ neîncrezător pe femeile cu bonete albe saŭ cu ștergare pestrițe pe cap, se prosternează mișcate și grave, la picioarele ziduluĭ vechiŭ și a alunișuluĭ.

O fetiță, Marie Roussary (e de patru-spre-zece anĭ), îșĭ bagă capul în gaura ziduluĭ ca să vadă pe fecioara cea bună, pe care de opt zile vine s'o caute fără s'o fi găsit vre-odată; ea e întinsă cît e de lungă pe pămînt, corpu-ĭ e agitat de mișcărĭ convulsive, geme, îșĭ frînge mîinile; de o dată vede în fundul ziduluĭ un paraclis de aur și în paraclis Maria Fecioara, cu Copilul-Dumnezeŭ în brațe și 'n juru-ĭ zboară îngerĭ îmbrăcațĭ în lumină. Fetița privește extaziată: «O, ce bună, ce frumoasă e Maica Domnuluĭ». Trebue aproape s'o smulgă de la zidul acesta, unde a văzut arătîndu-i-se Dumnezeul eĭ!

După dînsa, o femee (Anna Barbansais) se apropie evlavios de zid; ea privește gaura 'ntunecoasă: în fundul găureĭ paraclisul de aur lucește încă. Sînt două-spre-zece zile de cînd vine lîngă tufarul sfînt și pentru 'ntăia oară a văzut pe Fecioara. Totușĭ într'o zi, e o săptămînă de atuncĭ, trecînd prin pustiŭ a zărit pe Maica-Domnuluĭ în amurgul sereĭ.

Vine apoĭ un țăran grav, cu aerul solemn și neîncrezător, de se apropie la rîndu-ĭ de zid: pe dată ĭe cuprins de aceeiași vedenie. El stă acolo, sprijinit în mîinĭ și 'n genunchĭ scrutînd c'o privire neliniștită crăpătura ce se 'nfundă între pietre; pe figura-ĭ extaziată se vede un fel de neîncredere. Rămîne muț, tremurînd, apoĭ declară că a văzut ca și ceĭ-l'alțĭ pe Fecioara.

A văzut în adevăr? E o rușine proastă? Nu vroește să mărturisească, că 'n fața-ĭ nu erà de cît o grămadă de pietre risipite fără paraclis și fără Dumnezeŭ? Nu se știe, el se ridică'ncet, grav, cu aer îndoelnic și cugețat. Se depărtează, un altul îĭ ia locul și toțĭ pe rînd se apropie de locul sfînt. Nu văd de loc toțĭ, dar aceĭ carĭ n'aŭ văzut nimic, se depărtează în tăcere.

Sînt umilițĭ și întristațĭ tot de o dată. Și ast-fel în fie-are zi țăraniĭ vin cu sutele în crîmpeĭul acesta de pustiŭ, ascuns în dosul stejarilor, să caute pe sfînta Fecĭoară. Pămîntul e bătătorit, de par'c'aŭ trecut turmele pe acolo, și toată mulțimea asta e tăcută, adîncită și gravă.

Pare că se va naște o credință nouă, un noŭ cult.

Dimineața m'am dus la casa halucinateĭ. Urmaserăm de la Savignac o cărare care trecea prin fînul mirositor de pe pajiște. De partea cea-l'altă a garduluĭ, zărim într'un cîmp o fermă cu coperișul roșu, de care se razimă un smochin. Intrebăm o copilă dacă aceea e ferma Varenne și dacă cunoaște pe Marie Magontier (numele copileĭ halucinate). Ea ridică spre noĭ ochiĭ eĭ marĭ și negri, plinĭ de-o flacăre arzătoare și ne privește cu un zîmbet ușor, cu înfățișarea îndrăzneață și 'n acelașĭ timp sălbatecă. E tocmaĭ Marie Magontier.

Ea se 'ndreaptă în spre casă; tovarășul meŭ, D. Verdeney îĭ vorbește în limba loculuĭ, dar ea de-abia răspunde prin fraze scurte. Ne bagă într'o sală cu tavanul jos; la colțul unuĭ cămin înalt stă o femee care alăptează un copil; un țăran înalt și voĭnic e în picioare lîngă ușă. Marie stă acolo la o rudă care a luat-o în casă; ea se ține de o parte, răzemată de un dulăpior și ne privește cu un îngrijitor și ciudat aer de provocare batjocoritoare. E de abia de doĭ-spre-zece anĭ și totușĭ în mișcările, în chipul eĭ de a privi și de a zîmbi, e o grație pătrunzătoare, o grație naivă și savantă tot de o dată, un fel de cochetărie inconscientă și șireată.

E copilă încă, dar jumătate femee, o femee cu privirile cînd mîngîetoare cînd aspre, păru-ĭ negru încurcat se zburlește pe capu-ĭ în vițe nebune, picĭoarele-ĭ subțirĭ arse de soare și pline de pămînt, sînt goale. Și uitîndu-se la noĭ cu privirea eĭ ciudată și ca depărtată, ea îșĭ încrucișază la spate brațele-ĭ slabe de fetișcană.

Intreb pe Marie despre vedeniile eĭ, dar dintru 'ntâĭŭ ea nu vrea să vorbească, rămîne tăcută și are aerul plictisit și necăjit pe care 'l-aŭ copiĭ cînd îĭ încurcă o 'ntrebare. Simțim că n'ar trebui s'o împingem prea mult, pentru ca să'șĭ iasă din sărite și că ar ajunge repede la cuvinte violente și brutale. Apoĭ n'a dejunat încă și supa care scoate aburĭ pe foc pare c'o interesează maĭ mult de cît întrebările noastre; se uĭtă la noĭ,

S'a întors D. Sturdza, șeful partidului liberal, de la care se așteaptă semnalul uneĭ viĭ lupte electorale.

Dar în zadar! Lumea nicĭ nu știe dacă D. Sturdza a sosit și puțin îĭ pasă dacă e în Capitală saŭ în Germania. Numaĭ reporteriĭ de jurnale, în lipsa altor știrĭ, caută să dea oare-care importanță întoarcereĭ D-sale.

Tot ast-fel se petrec lucrurile și cu întrunirile de la D. Nicu Filipescu; nu se interesează nimenĭ de ele și nu se agită nicĭ măcar reporteriĭ de cele ce s'aŭ petrecut și se petrec în saloanele D-luĭ Filipescu.

Partidele istorice.

Și în asemenea condițiunĭ, cele două partide istorice caută să-șĭ măsoare forțele.

Atît de mult s'aŭ compromis aceste două partide în fața opinieĭ publice, în cît zvărcolelile lor lasă maĭ rece pe public, de cât prinderea unuĭ bandit în Ialomița, de cît conferințele școlare, de cît incendiile din cine știe ce localitățĭ.

De ce aceasta? Din cauza, că nicĭ unul din cele două partide n'are un program bine definit, care ar anima puțin lupta pe baza unor ideĭ nouĭ.

In Capitală

Intrunirile pe culorĭ și întrunirile intime se succed.

Intrunirile cele marĭ vor urma în ajunul alegerilor.

Listele de candidațĭ s'aŭ stabilit deja de ambele partide, dar ele nu s'aŭ publicat încă din considerațiunĭ personale. Lista conservatoare va avea în cap pe D. Al. B. Știrbeiŭ; ea este ast-fel alcătuită:

Al. B. Știrbeiŭ,
Gr. Triandafil,
N. Filipescu,
Al. Ciurcu,
Andreĭ Popovicĭ,
Victor Ionescu,
Ion Brătescu,
Mirea-Demetrescu,
Ruse-Rusescu,
Balanolu,
Etc. etc.

Lista liberală va avea un caracter pur politic, din cauza dificultăților întîmpinate de comitetul partiduluĭ de a găsi elemente de vază printre negustoriĭ fruntașĭ din Capitală, carĭ ar fi dispușĭ să figureze pe lista liberală. Aceasta cu atît maĭ vîrtos, că D. Balanolu, mare comerciant, care pînă acum a fost mereŭ cu liberaliĭ, a trecut la conservatorĭ și a primit să figureze pe lista lor.

Ast-fel pe lista liberală vor figura:

Dim. A. Sturdza,
N. Fleva,
G. C. Cantacuzino,
Delavrancea,
G. D. Paladi,
E'c. etc.

In provincie

Aceeașĭ lipsă de animație ca în capitală. De semnalat este numaĭ, că liberaliĭ din Craiova s'aŭ împăcat cu disidențiĭ, primind ca D. Nicolaide să figureze în capul listeĭ lor și renunțînd la D. General Anghelescu.

D. N. P. Romanescu nu se împacă încă cu această nouă situație și este decis a nu lua nicĭ o parte la alegerĭ, ci a rămîne în străinătate.

In Brăila, atît conservatoriĭ cît și liberaliĭ sînt divizațĭ în cîte două grupurĭ. Disidențiĭ conservatorĭ în unire cu disidențiĭ liberalĭ vor pune o listă a parte.

In Buzăŭ, conservatoriĭ s'aŭ unit cu liberaliĭ în contra marghilomaniștilor. Lista liberală-conservatoare are în cap pe fostul primar liberal, D. Constantinescu; iar lista marghilomanistă pe actualul primar, D. Demetriade,

Reușita listeĭ liberale este sigură.

In Iașĭ junimiștiĭ s'aŭ împăcat cu conservatoriĭ. Lista conservatoare va avea în cap pe D. Sculy; iar lista liberală pe D. Gheorghian.

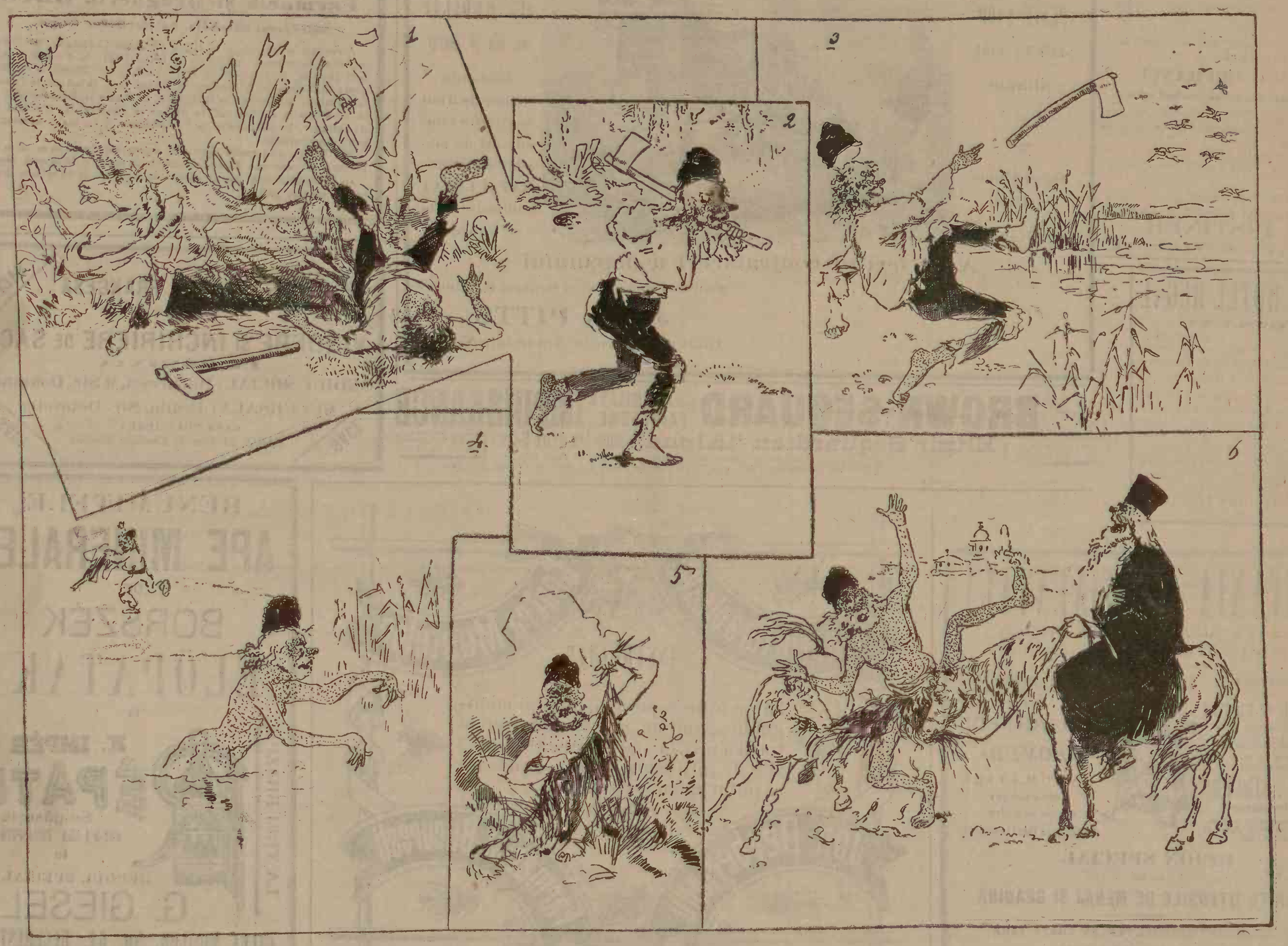
Concluzie

Puținul interes al publiculuĭ pentru campania electorală, este rezultatul firesc al sistemuluĭ nostru electoral. Cum vrețĭ, în capitală de pildă, ca aproape 200,000 de oamenĭ să se intereseze de campania a patru miĭ de alegătorĭ?

Cum vrețĭ ca șease milioane de locuitorĭ aĭ țăriĭ să se intereseze de certele a cel mult 200,000 de alegătorĭ?

INF.

PATARANIA ȚIGANULUI

Se dă ca premiŭ un volum din „Degenerare“ (tradus în romînește) a luĭ Max Nordau, cititoruluĭ care ne va trimete cel d'intiiŭ explicația justă a ilustrațieĭ de față.

se uĭtă la ușă, sucește între degite un colț din camizolă. Nu pricepe la ce am venit așa de departe ca s'o cercetăm; e turburată, încurcată, pare că nu vorbește de vedeniile eĭ de cît cu desgust acelora cărora nu le-a pus încă la cercare credința naivă și încrederea deplină într'însa. Pricem că nu putem nădăjdui să scoatem nimic de la ea pîn'ce nu s'o deprinde cu noĭ. Se pare apoĭ că și aflarea părinților de față o stinghinește și 'ĭ impun un fel de constrîngere. Iĭ dăm intilnire ceva măĭ tirziŭ și ne ducem după informațiĭ la duhovnicul din Savignac, D. Mestaïer.

Iată ce ne povestește acesta:

Marie Magontier a avut iutâia-ĭ halucinație la 16 Iulie, în zioa hramuluĭ bisericeĭ Notre-Dame du Carmel; de maĭ bine de cincĭ anĭ ea vedea cu toate astea, la zile anumite, arătîndu-i-se Fecĭoara, dar nu se știe limpede dacă n'a fost vis. Mama eĭ, după mărturisirea D-luĭ Poujat, primarul din Mayac, erà halucinată, ea vedea zioa înamiaza mare o stafie coborîndu-se pe ogeac și apropiindu-se de ea ca s'o ucidă. Tată-săŭ erà epileptic. D. Gérard (de Mayac) la care femeea Magontier a slujit în casă, poate mărturisi despre asta. Copila are capul plin de ideĭ ambițioase; zice că e «maĭ mult de cit popiĭ», fiind-că ea vorbește cu Maĭca Domnuluĭ și Maĭca-Domnuluĭ cu dînsa. Stă de o parte, nu se apropie de copiiĭ ceĭ-l'alțĭ; nu se joacă, e foarte pătrunsă de menirea înaltă ce a primit; plină de o evlavie exaltată, își bate joc de obiceĭurile religioase curente, se pornește cu batjocurì în potriva țăranilor carĭ își scot căciula în fața unuì crucifix. Nu primește părerĭ nicĭ sfaturĭ de la nimenĭ; e bogată, zice dînsa, n'are nevoie de banĭ, pentru că-ĭ prietena Fecĭoareĭ; cu toate astea primește baniĭ ce-ĭ daŭ oameniĭ pe carĭ vedeniile eĭ îĭ aduc lîngă dînsa.

Nu e sigur că ea nu se crede împuternicită să ia ce nu-ĭ al eĭ cînd ar vroi ceva; o dată a furat banĭ. «Fie-care zice ea (18 Aprilie), face negoț cum se pricepe».

Vara trecută locuia în satul Garabeau (comuna Saint-Vincent sur l'Ile); își ducea adesea turmele într'un cîmp necultivat în locul ce se chiamă Pontinet (comuna Savignac-les-Églises). Zice că într'o zi a văzut într'o gaură a zidului arătindu-i se Fecĭoara; erà mică de tot, de abia de cite-va degete de 'naltă. Marie a făcut gălăgie multă despre arătarea asta; a vorbit cam la toată lumea de asta și 'ndată alte fete aŭ zărit și ele pe Fecĭoară, Marguerite Carreau și Marie Gourvat, locuitoare amîndouă la Bourélie. La 4 August, D. Mestaïer a cercetat pe fetițe: Marie Magontier 'ĭ a spus că Marguerite Carreau a văzut maĭ întâiŭ pe Fecĭoară, dar că acum dinseĭ i se arătă orĭ-de cite orĭ merge la Pontinet. Marguerite Carreau susținea din potrivă că nicĭ ea nicĭ Marie Gourvat nu văzuseră nimic pînă ce nu le vorbise Marie Magontier de vedeniile eĭ. Se vede că amîndouă aŭ dreptate; (cel puțin cercetarea noastră de apoĭ așa stabilesce că Marguerite Carreau a suferit cea d'întâiŭ halucinațiĭ vage și de abia lămurite, dar că nu s'aŭ precizat de cît sub influența vedenieĭ maĭ deslușite ce s'a arătat Marieĭ în pustia de la Pontinet.

După cite spune duhovnicul, Marie e o fată pricepută și șireată, cu o inteligență vie; ea a exercitat în tot-d'auna asupra copiilor de vîrsta eĭ și chiar asupra oamenilor vîrstnicĭ un fel de ascendent ciudat; de alt-fel în sat îĭ merge numele de vrăjitoare saŭ cam pe aproape: oile eĭ nu le iaŭ lupiĭ, în potriva lor știe rugăciunĭ.

A dat după asta consultațiĭ pentru boale, sfaturĭ despre afacerĭ de banĭ saŭ de familie; se culcă pe pămînt cu capul în crăpătura ziduluĭ și așteaptă răspunsul Fecĭoareĭ. Fecĭoara i s'a arătat îmbrăcată în negru și 'nfășurată în zăbranice; e 'mbrăcată așa, zice dînsa, pentru că jelește Franța, dar se vede că tîlmăcirea asta 'ĭ-a suggerat-o D. Mestaïer. Fecĭoareĭ îĭ e groază de roșu, așa i-a spus Marieĭ în maĭ multe rîndurĭ.

Aci par'c'ar fi o intenție politică, care la întâĭa vedere ar putea face pe cine-va să pună la îndoială sinceritatea copileĭ, dar trebue să recunoaștem că atitudinea cleruluĭ și 'n special a episcopuluĭ din Périquent a fost d'intru întâiŭ foarte rezervată și apoĭ repede curat vrășmășască.

Arătările se 'mulțiră foarte repede, de la 16 Iulie pînă la 4 August fuseseră peste două-sprezece. Orĭ de cîte orĭ halucinatele se duceaŭ la Pontinet, vedeaŭ pe Fecĭoară. Copiiĭ, femeile, ba chiar și bărbațiĭ se duceaŭ cu grămada la zidul minunat. Fecĭoara se arată în fie-care zi, cînd era 'mbrăcată în negru, cînd în vestminte albe, une orĭ erà 'nfășurată într'o «rochie de lumină»; uniĭ spun că pe piept și pe umerĭ ea avea candele aprinse. Spuneaŭ rugăciunĭ, îngenunchiațĭ pe pămîntul aspru al pustiuluĭ, printre bolovaniĭ răspîndițĭ ici și colo, pe carĭ Maria îĭ asemănà cu pietrele de pe morminte. Se cîntaŭ laude luĭ Dumnezeŭ și litaniĭ; aprindeaŭ facle; bărbațĭ și femeĭ veneaŭ să consulte pe halucinate și cereaŭ să le ghicească viitorul.

La 11 August, peste 1500 de oamenĭ aŭ venit din Pontinet și foarte multora li s'a năzărit Fecĭoara în crăpătura ziduluĭ. Din partea femeilor credința erà întreagă; bărbațiĭ veneaŭ pe jumătate credincioșĭ, pe jumătate îndoelnicĭ. Dacă puterea bisericească 'șĭ-ar fi dat și dînsa mîna, s'ar fi creat repede o cucernicie nouă. In zilele de sărbătoare se așezaŭ în pustă corturĭ, în care se vindeaŭ grămadă la un loc mătăniĭ, statuĭ de ale Fecĭoareĭ, cîrnățărie, pere și vin.

In altă vreme a anuluĭ, poate că vestea s'ar fi răspîndit maĭ anevoe, dar la 6 August erà zioa de examen pentru certificate de clasele primare la Savignac-les-Églises; se adunaseră 80 de copiĭ, fete și băețĭ, și părințiĭ lor povestiră oamenilor din Savignac vedeniile Marieĭ. Răspîndiră vestea în toate cantoanele vecine și peste cincĭ zile (11 August) maĭ bine de 1500 de oamenĭ veniră la crîngul de alunĭ, unde se arătase Fecĭoara.

Pe la ceasurile unu, Marie Magontier venì să ne găsească la han; nu maĭ erà așa sălbatecă ca dimineață și se lăsa maĭ ușor s'o întrebăm.

Nu maĭ avea înfățișarea cea dușmănoasă și semeață, dar par'că erà îngrijată și turburată. Ședea într'un colț al odăeĭ cu ochiĭ țintițĭ îndărătnic în jos. D. Verdeney o 'ntrebă în limba loculuĭ, dar nu putea căpătà nicĭ un răspuns. Atuncĭ mă apropiaĭŭ de dînsa, o luaĭŭ de mîĭnĭ, apoĭ îĭ vorbiĭŭ încet, mîngîind-o pe obraz, pe păr și privind-o în ochĭ. Peste puțină vreme veni ea singură lîngă mine și de atuncĭ răspunse la toate întrebările mele. Mama eĭ, spune dînsa, avusese și ea vedeniĭ; văzuse pe soră-sa arătîndu-i-se și zărea trecînd luminĭ noaptea. Marie a văzut într'o noapte pe mamă-sa moartă: erà o femee naltă și bătrînă, care s'apropià de ea; aude glasurĭ, într'o zi 'ĭ a vorbit Fecĭoara, altă dată a și sărutat-o; ca și mamă-sa, cînd trece seara prin pustă orĭ pe drumurĭ, zărește luminĭ ce trec în noapte.

Intr'o zi, se dusese la Pontinet să păzească vitele; se eșezà la umbra tufelor de alun și-ĭ veni în minte, nu știe de ce, să privească 'n crăpătura întunecoasă ce se deschidea între pietrele înverzite ale zidului bătrîn și șubred. In fundul găureĭ zări o Fecĭoară mică și neagră, maĭ scurtă ca de-un cot. N'o vedea de cît pîn' la cingătoare. Apoĭ femeea cea neagră dispăru și 'n locui răsări o Fecĭoară sfîntă, cu totul înfășurată în văľurĭ albe, ca Statuele Fecĭoreĭ care a zămislit fără păcat, ce se văd pe altarele bisericuțelor de țară. Alăturĭ de Fecĭoară maĭ eșiră 'ndată două chipurĭ. Copila turburată se 'ntoarse a casă. A doua zi veni cu o sticlă de aghĭazmă, Fecĭoara albă erà încă 'n crăpătura zidului vechiŭ. Atuncĭ Marie aruncă aghĭazmă pe pĭetre și zise: «dacă eștĭ diavol pĭeĭ; de eștĭ Dumnezeŭ, vorbește-mĭ». Fecĭoara nu dispărù și într'altă zi grăi copileĭ. Alăturĭ de Fecĭoară a văzut o dată un înger de pază. Erà un chip pe care 'l văzuse într'o icoană de pe zidul bisericeĭ din Savignac.

Marie plecă apoĭ cu noĭ la Pontinet. Tot drumul a flecărit și nu vroĭà să mă părăsească; se ținea de mine, mă luà de mînă.

Cînd am sosit în pustă, am găsit-o ințesată de țăranĭ și de țărance, ce se înghesuiaŭ lîngă zidul minunat. Am spus cum se nășteaŭ vedeniile în spiritele inculte și naive ale țăranilor. Fetița cu vedeniile erà acolo ca un preot în mijlocul credincĭoșilor. Toțĭ o 'nconjuraŭ, o ascultaŭ, o consultaŭ.

Cînd părăsirăm cîmpul acesta sterp în care te simțeaĭ așa departe de vĭața zileĭ de a-zĭ, dușĭ într'o lume vechĭe, în vremea vedeniilor luĭ Assise, ne-a fost greŭ de tot să 'mpĭedicăm pe Marie de a veni cu noĭ, nu vroĭa să ne slăbească. Se lipise de noĭ, maĭ cu seamă de mine, cu una din dragostele acelea de copil, repezĭ și pasionate, ce se nasc une-orĭ în micile suflete neliniștite și turburate ca al eĭ. Se temea oare să nu ni se vorbească răŭ de dînsa și să nu cum-va să aflăm pe la oameniĭ din partea loculuĭ dovezĭ că ea nu-ĭ sinceră? Nu știŭ; din parte-mĭ n'am nicĭ o îndoială asupra realitățeĭ vedeniilor eĭ. După părerea mea, ea a văzut foarte sigur pe Fecĭoară în crăpătura zidului. Fără 'ndoĭală, am avut a face cu o halucinată. Dar e un copil răŭ echilibrat, asupra căruĭa apasă o grea ereditate; fata unuĭ epileptic și fără 'ndoĭală a uneĭ nebune, ea are chipul de a fi, caracterul în sfîrșit, toată înfățișarea degeneraților ereditarĭ De alt-fel e cu totul înbuibată de acel amor propriŭ bolnăvicĭos, de deșertăcĭunea uriașă, ce se vede atît de des la degenerațĭ. Crede că are o menire și sigur că n'ar fugi de nicĭ o mincĭună pentru ca să împărtășască și altora convigerile eĭ. E însă cu neputință de hotărît cît anume crede ea din poveștile ce născocește. Nu înfățișază nicĭ un defect fizic; asimetria fețeĭ n'o are. Gura-ĭ e bine făcută, urechile bine tivite, figura vioaĭe și intiligentă, dar n'am avut nicĭ vreme nicĭ mijloace la 'ndămînă ca să-ĭ adîncesc simțirea nicĭ să-ĭ cercetez cîmpul vizual. Cu toate astea cred că am avut a face cu o degenerată, nu cu o isterică.

(Va urma)

AUZITI, VEDEȚI ȘI INCREMENIȚI

Administrațiunea în masă a fabricei de argint patentat de America, vinde toate mărfurile pe un preț ridicol sub valoarea taxată, pentru

NUMAI 18 FRANCI

— inclusiv porto și ambalagiŭ —

prin urmare abia jumătate din costul lucrului, primesce ori-cine un serviciŭ de masă prea bine făcut, din cel mai fin argint american patentat, și pentru rămînerea albă a tacămurilor de masă, se garantează 10 anĭ.

6 cuțite de masă cu táiș de oțel.
12 (6 lingure și 6 furculițe).
12 lingurițe de cafea.
2 (1 lingură de supă și 1 de lapte).
1 dulăpior excelent pentru păstrarea diferitelor arome.
6 vase de ouă masive și frumoase.
1 strecurătoare de ceai, cea mai fină calitate.
2 sfesnice de masă.
6 cescĭ de presentat.
48 bucățĭ.

(Din cel maĭ fin argint american patentat)

Toate aceste 48 bucățĭ care aŭ costat înainte peste 100 de francĭ, acum

NUMAI 18 FRANCI

— inclusiv porto și ambalagiŭ —

La cas că aceste obiecte nu vor convine să restitue banii la moment, deci ori-ce comande este fără risic.

Praf de curățit, pachetul 30 banĭ.

Se expediază contra valorei trimisă înainte saŭ ramburs.

A se face comenzile la:

Depoul de argint patentat de America
M. PISTINER
VIENA IV. — APFELGASSE 6

NOUL HOTEL REGAL
FOCȘANI

Sub-semnatul fac cunoscut onor. public voiajor că de la 10 curent va fi deschis hotelul cel noŭ sub numele de
— HOTEL REGAL —

Acest hotel, situat în centrul orașului *Piața Domnească*, este aranjat cu tot comfortul în cît nu lasă nimic de dorit. Tot aci se află și un birt elegant. Serviciul este prompt.

Rog dar pe ono. voiajori a mă onora cu vizitele lor, spre a se convinge.

Cu deosebită stimă
Jacques Wilder
antreprenor

JOHN PITTS
BUCUREȘTI STRADA SMÂRDAN No. 7.

MARE DEPOU DE MAȘINE AGRICOLE DE TOT FELUL

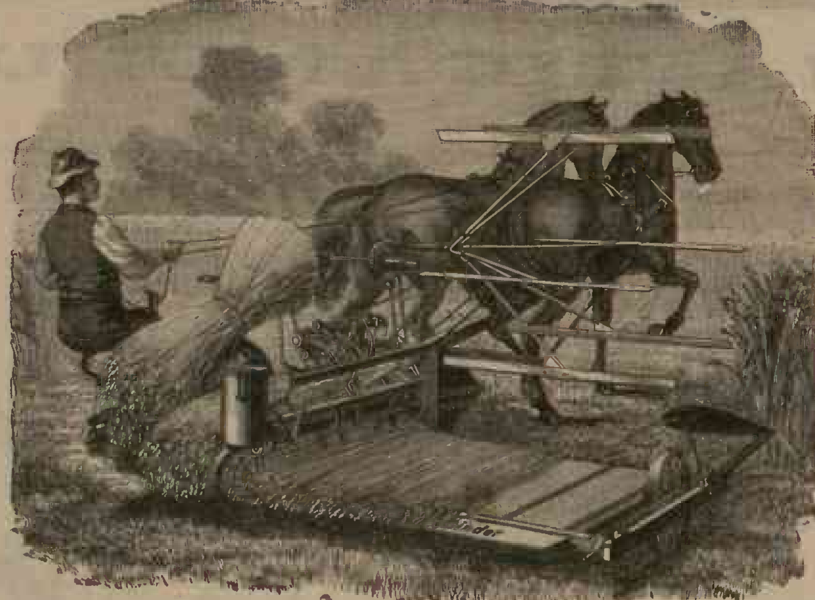

ADRIANCE.
Marca fabricei
ADRIANCE PLATT & C°.
POUGHKEEPSIE
(NEW-YORK)

MAȘINA DE COSIT „ADRIANCE"

PESTE 1000 SECERATORI Simple și 7 Seceratori-legătorĭ Vîndute în țară

MAȘINA DE SECERAT ADRIANCE

15 MEDALII DE AUR ȘI ARGINT dobîndite în timp de 3 anĭ la diferite Concursuri de mașine de SECERAT și LEGAT în diferite State ale Europei

A se ferĭ de contrafacerĭ a sistemuluĭ

Singurul agent pentru Regatul Romînieĭ:
JOHN PITTS
Bucureștĭ strada Smârdan No. 7.

MÉTHODE **BROWN-SEQUARD** contre DÉBILITÉ FAIBLESSE **IMPUISSANCE**

Bien spécifier le sexe en faisant la commande. **Elixir Séquardien "Alpha"** pour les deux Sexes. Bien spécifier le sexe en faisant la commande.

Prix du Flacon 25 FRANCS. — Envoi franco contre mandat-poste ou chèque sur Paris adressé [LABOR]ATOIRE de PRODUITS PHYSIOLOGIQUES, 10, Rue de l'Orne, PARIS.

UN VEAC DE SUCCES

Balsamul de viață al Doctoruluĭ Spudăus

Stomacul s'ar putea numi *Laboratorul vieței și a sănătății omuluĭ*, întreținerea luĭ în stare perfectă de sănătate urmează a fi prima grijă ce trebue să aibă omul care voește să'și prelungească viața și să se bucure de o sănătate perfectă.

Balsamul Universal cunoscut al D-ruluĭ *Spudaŭs* este tot ce poate fi maĭ folositor și bine-făcător pentru stomac și care combate ori-ce afecțiune derivând de la aparatul digestieĭ, precum: acrime, greață, crampe și indispoziție.

Balsamul Spudaŭs face eșire ușoară fără durerĭ și fără a irita canalul șezutuluĭ; chiar la suferințe haemorhoidale și pàntece este excelent, curăță sîngele, întărește nervii, face poftă de mâncare și somn.

Dr. med. Spudaus Lebens-Balsam

Prin urmare neaparat trebuincios în ori-ce casa

Balsamul d-ruluĭ Spudaŭs este aprobat și autorizat de Onor. Serviciu Sanitar Superior din România.

Prețul unuĭ flacon mic este leĭ 1.60
» » » mare » » 3.—

Depozitul general și representat pentru toată România, Bulgaria și Serbia este

Farmacia și Drogueria BRUS

Bulevardul Elisabeta, Palatul Băilor Eforiei

Asemenea se găsește și în Galațĭ la Vasile Curtovicĭ; în Brăila la Anton Drummer; în Craiova la Franz Pohl; în Focșanĭ la Albert Oravetz; în Botoșanĭ la V. D. Vasiliu; în Ploeștĭ la N. Hogașu; în Roman la J. Verner; în Bêrlad la E. Bruckner, în Tulcea la Ravalico, în Giurgiu la M. Binder, în Piatra la Kramner & Fiu în R.-Vîlcea la E. Thomas, în Slatina la Pfintner, în R.-Sărat la A. Schuster, în Alexandria la V. Costilescu și în toate farmaciile marĭ din provincie.

NB. Pentru maĭ multă siguranță contra imitațiunil să se observe pe cutia în care este flaconul, stampila farmaciĭ și Droguerii Brus.

În localitățile unde nu se găsește se expediază de Drogueria Brus contra mandat poștal.

SACI — SACI — SACI — SACI

SOCIETATEA FRANCESA
PENTRU
VINDERE ȘI INCHIRIERE DE SACI
IN ROMÎNIA

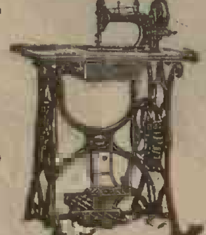
SEDIUL SOCIAL: Bucureșcĭ, 9 Str. Doamnei

SUCURSALA: Brăila, Str. Dobrodja

CASA PRINCIPALA
PARIS, 24 Rue de Chateau London

COMPANIA CONTINENTALĂ
București. — CALEA VICTORIEI, 68. — București.
(VIS-A-VIS DE TEATRUL NAȚIONAL)

DEPOU de **MAȘINE DE CUSUT** ale Fabricei **«GROSSMAN»** recunoscute ca cele maĭ bune mașinĭ **SISTEM „SINGER" perfecționat** asemenea mașinĭ pentru croitori, curelarĭ, cismarĭ, militarĭ, etc.

CEL MAI MARE DEPOSIT de **VELOCIPEDE «ROVER» PNEUMATICE** ENGLEZEȘTI construite pentru Compania Continentală.

REION SPECIAL pentru **DIFERITE UTENSILE DE MENAJ ȘI GRĂDINĂ**

REPRESENTANT GENERAL PENTRU TOATĂ ȚARA
B. TAUBMANN

Hârtie fără otravă — Contra Muștelor

INSTRUCȚIE

Să se întinză pe o farfurie și adăogîndu-se puțină apă, să se întrețină tot-d'a-una în stare umedă: dupe 2 zile de întrebuințare să se presare și puțin zahăr.

O foaie ține 6—8 ZILE

Jón Berberianu — Farmacist, Bucuresti

RENUMITELE
APE MINERALE
DE
BORSZÉK ELÖPATAK
și
K. IMPÉR RÉPÁTI

LA TREI BRAZI

Se găsește TOT-D'A-UNA PROASPETE la **DEPOUL SPECIAL G. GIESEL, CALEA MOȘILOR, No. 64, BUCUREȘTI**

DE CÎT ORI-CE ALTĂ BEUTURĂ, OBICINUIȚI

BITTER ALESSANDRIU

Aduce poftă de mîncare, înlesnește mistuirea, dă putere stomaculuĭ și e perservativ Anti-Choleric

AVIS FABRICANȚILOR DE CONTRABANDĂ
AL BITTERULUI ALESSANDRIU

E de talia voastră, streinĭ de ale medicineĭ și farmacieĭ de a fabrica o băutură higienică și medicamentoasă? Saŭ că sînteți atît de căzuțĭ, în cît credețĭ că pentru **mișmașurile** *voastre cu care adeменițĭ pe uniĭ comercianțĭ, cliențĭ aĭ voștrĭ, lacomĭ de diferența unuĭ minim preț. Ca și eĭ la rîndul lor a înșela publicul consumator. Credețĭ că va merge mult? Nu! Publicul vă va prinde și vă va desprețui, iar legea vă va pedepsi ca* falsificatorĭ.

De vînzare la toate magazinurile

FERIȚI-VĂ DE CONTRAFACERI

Se trimite gratis și franco ori-cuĭ va cere brosura, tratamentul rațional, cura a aladiilor de stomac prin „Bitter Alessandriu", București.

NOU!! NOU!
Cu totul surprinzător !!!

Aceia ce-a pus în uimire pe toțĭ fabricanțiĭ de ceasornice din Elveția este ceasornicul de buzunar remontoir cu arătător de calendar, secunde, minute, ceasurĭ, zile și lunĭ, patentat, aurit cu 18 carate de aur, ornat cu fildeș, durează vecĭnic și nu se poate ruina, ceasornic elegant, regulat după observatorul astronomic, cu garanție de 5 anĭ și de nedeosebit de aurul fin chiar de către un specialist, costă 18 fr. Același ceasornic, sistem cronograf pentru medicĭ și sportiștĭ costă 20 fr. Ceasornicul cel lăudat în toate gazetele, așa numitul Goldin remontoir de Geneva costă 12 fr. Același cu 3 capace 15 fr. Ceasornic de argint remontoir cilindru 14 fr. Ceasornic de argint Anker 15 rubine 3 capace de argint 20 fr. Ceasornic de argint remontoir pentru dame 14 fr. Ceasornic de argint pentru dame 3 capace 20 fr. Comandele *peste 30 leĭ franco în toată Romînia*. Un catalog ilustrat se trimite gratis la fie-care.

Toate ceasornicele mele sînt garantate cu numele meŭ pentru 3 anĭ. Cînd nu convine baniĭ se înapoiază.

C. CLECNE

MARE DEPOU DE
MAȘINE AGRICOLE

LOCOMOBILE ȘI TREERĂTOARE din renumita fabrică RICHARD GARRETT & SONS ENGLITERA

Mașine de secerat și legat, Mașine de secerat și cosit din renumita fabrică THE JOHNSTON HARVESTER Co. AMERICA

M. LEYENDECKER & C°.
STRADA STAVROPOLEOS No. 15. — BUCURESCI

PRIMA FARRICA SISTEMATICA DE APA GAZOASA
A LUI

B. VELLES Licențiat în Farmacie, Arendatorele Farmacieĭ ALESSVNDRIU

Instalația cea maĭ modernă. Dublă filtrațiune a apeĭ și sterilisațiunea filtrelor prin ferbere. Apa cristalină. Întrece în calitate toate produsele existente

Comandele prin carte postala cu adresa: B. VELLES, Farmacia ALESSANDRIU, se efectuează imediat

Tipografia «Nouă» Gr. Panaitescu, Pasagiul Băncei Naționale, 19. — Imprimat pe hârtia din Fabreca LETEA.